

Piše
Ian TATAJ

Kulturna anomalija: Hir, ludost, ili genij?

Istra je kroz stoljeća, nažalost po njene žitelje, propatila više doba u kojima se naprosto, zbog oskudice i nejedice, imalo živjeti na pragmatičan i jednostavan način.

Zato, mi nemamo izrazito velebne katedrale nekoliko stotina metara duge; osim gradskih i nekolicine većih obiteljskih palača, nemamo niti bogataške baštine poput onih koje se mogu naći na području Veneta, poput Stra, a gdje bi, primjerice, plemenitaši i novo bogatstvo Mletačke republike imalo sklonište za doba kada se u gradovima pojavljivala godišnja pošast - malarija.

A zbog te pragmatike, mi, osim nužnih zdanja praktičnih i manje-no-božanskih dimenzija, nismo imali niti jedan poseban tip arhitektonske bizarnosti - anomalije, *capriccio*. Bizarnost ili anomalija je pak moj naziv za taj poseban tip zdanja.

Naime, diljem Italije, tijekom renesanse, bogataši su u svojim ladanjskim kompleksima i parkovima počeli graditi vještačke spilje i pećine, nešto što djeluje prirodnim fenomenom, no nije. Taj je modni krik ubrzo došao i do Francuske i Engleske, da bi se tijekom kasnog baroka i klasicizma pretvorio u nešto još čudnije.

Na Britanskom otočju, mahom u Engleskoj, postalo je popularno u vrtu imati nekakvu vrstu ruševine, bilo to nešto što se pozivalo na nešto što bi ondje tijekom srednjeg vijeka, primjerice, bilo sagrađeno, ili nešto potpuno vanvremensko, poput drevnog grčkog hrama, izgubljenog nedje u Surreyu. Ondje su najbogatiji znali unajmiti nekog lokalnog mudraca ili ludaka da im glumi pustinjaka, štovije...

Sličan primjer, mada »praktičniji«, onaj je piktoresknog dvorca u Neuschweinsteinu u Bavarskoj. Dvorac stoji iznad uskog klanca, istočno od jezera Alpsee i Schwansee. Unatoč tome što je Muenchen Residenz, glavna rezidencija bavarskih monarha u to vrijeme, bila jedan od najopsežnijih kompleksa palača na svijetu, kralj Ludwig II bavarski osjećao je potrebu pobjeći od »ograničenja« kojima je bio izložen u glavnom gradu, i naručio da se sagrađi palaču na udaljenim sjevernim rubovima Alpa kao utočište (inspiriran mitskim pejzažima Wagnerovih djela).

Kralj je palaču platio svojim osobnim bogatstvom i opsežnim zaduživanjem; gradnja je započela 1869. godine, ali nikada nije dovršena. Dvorac je trebao služiti kao privatna rezidencija za kralja, ali on je umro 1886., a otvoren je za javnost ubrzo nakon njegove smrti, i dandanas »puni« proračun njemačke savezne države Bavarske...

Postoje, doduše, dva zdanja nama bliska i relevantna, a jedna, po meni, kvalificira kao *capriccio* u smislu nesretne okolnosti. Na Kastvu postoji Crekvina - Kastavska gospoštija data je isusovcima koji počinju s gradnjom impozantne crkve na mjestu starije, srušene u potresu, u 18. stoljeću, a nikad nije dovršena jer je 1773. isusovački red raspušten. Dandanas ondje stoji upravo kao neki engleski lažni gotički samostan u bogataškom vrtu, izvrсна kulisa, koja je poslužila za snimanje filmova (poput »La Femme Musketeer«, 2004.), i mjestom je gdje se održavaju koncerti, ili, kao večeras, Festival smijeha.

Iznad Rijeke stoji i ponosna trsatska gradina, kaštel Frankopana, koji je kupio oficir i bogatun Laval Nugent. Od 1820. odlučio se nastaniti u Hrvatskoj i kreće redom kupovati stare frankapanske kaštele. Na Trsatu, za razliku od mnogih drugih posjeda, Nugent je učinio nešto posebno, i mjesto toga da ga naprosto obnovi, ondje je dao izgraditi nešto nalik rimskom hramu, što je namijenio da mu bude mauzolej i nazvao ga »Mir junaka«. No, cijela je gradina pod njegovom egidom postala svojevrсни domaći Neuschweinstein, a rijetki bi znali reći zašto trsatska gradina izgleda tako anomalno...

Što je najbolje, kako često volim napominjati, na hrvatskom jeziku mi, pošto nismo time bili »pogođeni«, nemamo niti našu riječ. Te ekstravagantne, neozbiljne ili komične građevine, dizajnirane više kao umjetnički izraz nego nešto s praktičnom svrhom, zovemo po njihovoj talijanskoj inačici - *capriccio*. U direktnom hrvatskom prijevodu, to daje riječ »hir«.

Uistinu, dati izgraditi nešto što, osim vizualne, i atmosferske, umjetničke, nema nikakvu praktičnu svrhu, na engleskom se pak zove »folly«, odnosno, ludost.

FRANZ KAFKA Izložba u povodu 100. obljetnice smrti

Kafka: Posjete, patnje i radosti mojih rođaka, dosadni su mi do srži

Franz Kafka bio je toliko kompleksna ličnost čije su sfacetature u izložbi postavljenoj na FET-u očit i vidljive kroz ilustracije, unose u pišćev dnevnik i odlomke iz biografskog stripa

Vanesa BEGIĆ

PULA » U povodu 100. obljetnice smrti čuvenog književnika Franza Kafke, na Fakultetu ekonomije i turizma otvorena je putujuća izložba u suradnji s Goethe institutom Zagreb naslovljena »Komplett Kafka«. Izložba se bavi životom i smrti Franza Kafke, a prikazuje odlomke iz biografskog stripa o ovome autoru koji je napisao i nacrtao Nicolas Mahler.

Ne samo pisac

Nakon pozdravnih riječi izv. prof. dr. sc. Ksenija Černe, dekanice Fakulteta ekonomije i turizma, o izložbi je govorila profesorica njemačkog na ovome fakultetu Marieta Djaković koja je uz Kristinu Djaković zaslužna što je ova izložba postavljena.

- Izložba »Komplett Kafka« otvara prozor u svijet Franza Kafke kroz odlomke biografskog stripa koji je autorstvo Nicolasa Mahlera. Otkriva se Kafka ne samo kao pisac proze, već i kao strastveni crtač, koji je 1913. godine, s dozom ironije i ponosa, svojoj dugogodišnjoj zaručnici Felice Bauer otkrio svoje umjetničke težnje. Kafka je smatrao da ga crtanje silno ispunjava. Stoga je zanimljivo pogledati taj postav, za shvatiti što je sve Kafka bio i čime se sve bavio. Sve se to otkriva kroz precizan i duhovit pristup Nicolasa Mahlera, koji svojim minimalističkim stilom savršeno odražava Kafkin svijet. Drago mi je da je izložba postavljena ovdje gdje mladi ljudi, studenti mogu štošta naučiti, a moći će se

razgledati do kraja listopada, kazala je Djaković.

Franz Kafka rođen je 1883. u Pragu, umro je 1924. u Kierlingu, Austrija. Radio je za osiguravajuća društva, pisao na njemačkom, a za većinu svog opusa htio je da se uništi. Danas se njegovi tekstovi smatraju klasicima svjetske književnosti. Nicolas Mahler rođen je 1969. u Beču, a radi kao karikaturist i obrađivač književnosti. Njegove karikature objavljene su u brojnim novinama i magazinima, a njegove nacrtane adaptacije klasika književnosti (primjerice Thomas Bernhard, Robert Musil, Marcel Proust, James Joyce i Elfride Jelinek) objavio je najvećim dijelom Verlag Suhrkamp iz Berlina.

Marieta Djaković i Ksenija Černe

Kafka vs Kukac

Kada se Gregor Samsa jednoga jutra probudio iz nemirnog sna, zatekao se u krevetu preobražen u ogromnoga kukca. Kafka, koji sam voli crtati, veoma je zabrinut u vezi naslovnice svoje ukoričene pripovijetke »Preobražaj«.

S pravom sumnja da bi ilustrator mogao nacrtati kukca. »Sam insekt ne smije se nacrtati. Ne smije biti prikazan ni iz daljine«, piše Kafka svom izdavaču Kurtu Wolffu.

S njemačkog je strip prevela Romana Perećinec.

Evo nekih od tekstova s izloženih stripova.

»Takvim se tijelom ništa ne može postići. Morat ću se naviknuti na njegovu stalnu propast«. Što se pak tiče ilustracije »Strah«, od malih nogu Franz Kafka pati od brojnih strahova, pa se tako primjerice strašno boji ogledala.

U svome dnevniku opisuje zašto: »Zato što su me, po mom mišljenju, prikazivala u neizbježnoj ružnoći, koja se k tome nije mogla zrcaliti posve shodno istini, jer da sam doista tako izgledao, trebao sam izazivati daleko veću pozornost«.

Kafka nikada nije neopterećen. Gdje god da se nalazi,

Franz Kafka

uvijek postoji razlog za dvojbe. »Stojim na platformi električnog vozila i posve sam nesiguran u pogledu svog položaja na ovom svijetu, u ovom gradu, u svojoj obitelji«.

Nezadovoljan (skoro) svime

Nakon posla u uredu, Kafka sjeda za drugi pisaci stol, kod kuće u svojoj sobi baca se na vlastite tekstove. No, stiješnjen između roditeljske spavaće sobe i salona, ne pronalazi mir. »Želim pisati, praćen neprekidnim drhtanjem na čelu. Sjedim u svojoj sobi, stožeru buke čitavog stana«.

Ili pak »Sve što se ne odnosi na književnost, ja mrzim, dosadno mi je; voditi razgovore (čak i ako se odnose na književnost) meni je dosadno. Ići u posjete, patnje i radosti mojih rođaka, dosadni su mi do srži«.

No, Kafka nije zadovoljan ni svojim djelima. »Od svega što sam napisao vrijede samo ove knjige: 'Presuda', 'Ložac', 'Preobražaj', 'Kaznena kolonija', 'Seoski liječnik' i pripovijetka 'Umjetnik u gladovanju'«.

Francesco Squarcia i Aleksandar Valenčić u labinskoj Zajednici Talijana

Fuzija klasike i pjesama na istromletačkom

LABIN » U organizaciji labinske Zajednice Talijana »Giuseppina Martinuzzi« u Teatrinu odnosno Malom kazalištu u starom gradu održan je koncert klasične glazbe u kojem su nastupili dvojica renomiranih glazbenika, Francesco Squarcia, viola i vokal i Aleksandar Valenčić, na glasoviru i harmonici. Oni su publiku u okviru programa »Glazbeni kaleidoskop« proveli na glazbeno putovanje kroz stoljeća, kulture, mjesta, djela niza kompozitora te

kroz različite žanrove. Glavno obilježje njihova programa bila je fuzija nota klasične glazbe i autorskih pjesama na istromletačkom dijalektu, čime su oduševljenoj publici pružili jedinstveno iskustvo i nesvakidašnju raznolikost emocija. Koncert je u Malom kazalištu popratila zainteresirana publika, a ulaz je bio besplatan.

Francesco Squarcia je višestruko nagrađivani glazbenik, koji već dugi niz godina surađuje s najprominentnijim

međunarodnim koncertnim institucijama. Osnivač je i pokretač gudačkog ansambla »I Cameristi Italiani« s kojim je odlikovan prestižnom nagradom u umjetnosti i kulturi »La ruota d'oro«, a 2013. dodijeljen mu je Zlatni grb grada Rijeke tokom svečane sjednice koja se tradicionalno održava na dan Svetog Vida. Aleksandar Valenčić virtuoz je na klaviru i harmonici, svestrani aranžer i kompozitor. U svojim kompozicijama i aranžmanima često

Squarcia i Valenčić

kombinira elemente klasične, folk i etno glazbe tvoreći tako razne vrste »crossovera«.

B. BIOČIĆ